EISEN VOOR RIJVAARDIGHEID

65 ct

Uitgave:
A.N.W.B.
K.N.A.C.
K.N.M.V.

© R. Marnette

H. M. W. WESTERLAKEN

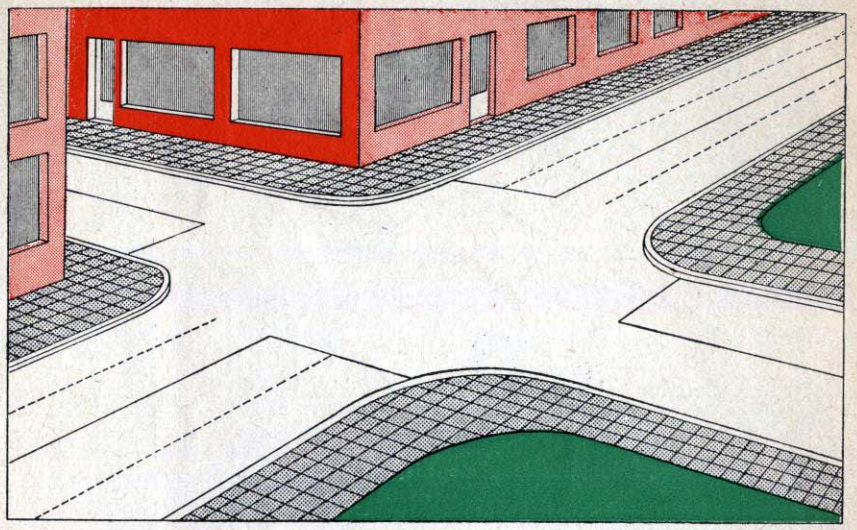

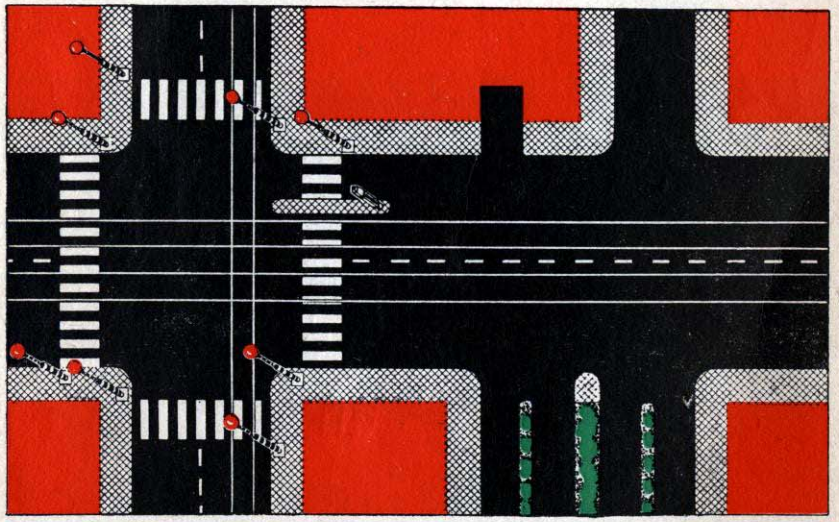

Afbeeldingen van de voor- en achterzijde van de kruisingstekening, welke door de adviseur C.B.R. tijdens het theoretische gedeelte van het rijexamen wordt gebruikt.

LEERBOEKJE

voor hen die rijexamen moeten doen

met een verklaring
van alle belangrijke verkeersvoorschriften
en de betekenis van verkeersborden,
-lichten en -tekens

voorzien van 30 situatietekeningen
en afbeeldingen
en alle borden, zuilen, enz.

Samengesteld door:

H. M. W. WESTERLAKEN

Directeur van de Stichting Centraal Bureau
voor de afgifte van Rijvaardigheidsbewijzen.

Uitgave van:

de Koninklijke Ned. Toeristenbond A.N.W.B.
de Koninklijke Ned. Automobielclub K.N.A.C.
de Koninklijke Ned. Motorrijdersvereniging K.N.M.V.

Uitgegeven met instemming van het Ministerie
van Verkeer en Waterstaat.

Nadruk *van de tekst, ook van gedeelten en/of overname van de afbeeldingen,* **is verboden.**

Zevende Honderdduizendtal

Correspondentie- en Besteladres: C.B.R., v. d. Spiegelstraat 19, 's-Gravenhage

Mei 1959

EISEN VOOR RIJVAARDIGHEID

Rijvaardig is men eerst dan, indien men:

het motorrijtuig onder alle omstandigheden volkomen beheerst;
de verkeersvoorschriften grondig kent en
deze tijdens het besturen goed toepast.

De rijvaardigheid van de bestuurder zal volgens art. 105 van het Wegenverkeersreglement moeten blijken uit het voldoen aan de volgende eisen:

PRACTISCH GEDEELTE

I. Bedrevenheid in de bediening van het mechanisme.

1. Het op juiste wijze starten van de motor, inschakelen en zonder schokken of stoten wegrijden.
2. Het behoorlijk overschakelen, zowel versnellend als vertragend en het op juiste wijze regelen van de gastoevoer.
3. Het goed bedienen van de ontkoppelings- en remorganen.

II. Bedrevenheid in het rijden.

4. Het rijden op zodanige wijze, dat nimmer de vrijheid of de veiligheid van het verkeer wordt belemmerd of in gevaar gebracht.
5. Het op voorzichtige en zekere wijze rijden met een snelheid zich aanpassende aan de aard van het overige verkeer en van de weg, daarbij blijk gevende van voldoende stuurvastheid en het behoorlijk meester zijn van het voertuig.

III. Toepassing der verkeersvoorschriften tijdens het rijden.

6. Het op juiste en veilige wijze wegrijden, rechtshouden en van richting veranderen.
7. Het op juiste wijze rijden van bochten naar rechts en naar links.

8. Het op juiste wijze handelen bij kruisingen en splitsingen van wegen.
9. Het zich op de voorgeschreven wijze gedragen bij inhalen, voorbijgaan en ingehaald worden.
10. Het correct en tijdig geven van en rekening houden met verkeerstekens en signalen en het zich onthouden van het geven van verboden signalen.
11. Het inachtnemen van tekens, gegeven door verkeersagenten, en van de aanwijzingen, gegeven door middel van verkeersborden en -lantaarns.
12. Het op tijdige, juiste en veilige wijze snelheid verminderen (afremmen) of stoppen.

IV. Bijzondere verrichtingen met het voertuig.

13. Het voertuig zonder fouten op een helling doen stilstaan en weder optrekken.
14. Het behoorlijk in rechte lijn en aangegeven bochten achteruitrijden (niet voor motorrijtuigen op twee wielen met of zonder zijspanwagen).
15. Het behoorlijk kunnen rijden van aangegeven opeenvolgende linker- en rechterbochten (voor motorrijtuigen op twee wielen met of zonder zijspanwagen).
16. Het neerzetten van het voertuig op een aangegeven plaats (in file).
17. Het achterwaarts plaatsen van het voertuig in een (denkbeeldige) garage (niet voor motorrijtuigen op twee wielen met of zonder zijspanwagen).
18. Het vlot en zonder fouten keren op een niet te brede weg (niet voor motorrijtuigen op twee wielen met of zonder zijspanwagen).
19. Het voortdurend behoorlijk opletten op het overige verkeer.

THEORETISCH GEDEELTE

V. Kennis van de verkeersvoorschriften.

Grondige kennis van hetgeen voorgeschreven of verboden wordt in de artikelen 9, 14, 17, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, eerste en vierde lid en 36 der Wegenverkeerswet en in de artikelen 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 30a, 31, 32, 33, 34, 36a, 38, 52,

53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 66 en 67 van het Wegenverkeersreglement, een en ander voor zover het betreft de categorie of categorieën van motorrijtuigen, waarvoor het rijbewijs wordt gevraagd.

VI. Kennis van de verkeersborden en politietekens.

Grondige kennis aan de hand van voorbeelden van de betekenis van de wettelijke verkeersborden, -palen en -zuilen, alsmede van de verschillende wettelijke tekens, gegeven door verkeersagenten of door middel van verkeerslantaarns.

ALGEMEEN

GRONDWET VAN HET VERKEER.

Het is **iedere weggebruiker verboden** zich op een weg zodanig te gedragen, dat de vrijheid van het verkeer zonder noodzaak wordt belemmerd of de veiligheid op de weg in gevaar **wordt gebracht** of **redelijkerwijze** is aan te nemen, dat de veiligheid op de weg in gevaar **kan** worden gebracht. (Art. 25 Wegenverkeerswet)

Het is verder verboden:

- te rijden onder „invloed" van alcoholhoudende drank (dit geldt voor alle voertuigbestuurders);
- te rijden zonder de wettelijk verplichte papieren bij zich te hebben (rijbewijs kentekenbewijs enz.);
- met de bewijzen te knoeien;
- onder toezicht te besturen beneden de leeftijd van 18 jaar;
- na een aanrijding, waarbij een mens letsel heeft bekomen, of iemand schade is berokkend, door te rijden, zonder dat zijn identiteit is kunnen worden vastgesteld;
- iemand die na een ongeluk letsel heeft bekomen in hulpeloze toestand achter te laten.

Bevelen en aanwijzingen door politie-ambtenaren of andere daarvoor aangewezen personen gegeven *moeten worden opgevolgd.*

BEGRIPPEN:

Voertuig : Alle motorrijtuigen, rijwielen en andere rij- en voertuigen (*trams* en kleine voertuigen als kruiwagens en kinderwagens vallen hier niet onder).

Motorrijtuig: Alle rij- en voertuigen bestemd om anders dan langs spoorstaven te worden voortbewogen uitsluitend of mede door een mechanische kracht, op of aan het rij- of voertuig zelf aanwezig dan wel door elektrische tractie met stroomtoevoer van elders.

Wegen : Alle voor het openbaar verkeer openstaande wegen of paden; de in de wegen liggende bruggen en duikers, alsmede de tot de wegen behorende voet- en rijwielpaden en bermen of zijkanten maken deel van de weg uit.

Bij nacht : een half uur nà zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

Bij dag : een half uur vóór zonsopgang tot een half uur nà zonsondergang.

Het is verboden met een motorrijtuig op de weg te rijden indien:

- het niet voldoet aan de wettelijke voorschriften betreffende staat van onderhoud, inrichting, belading en de verlichting bij nacht;
- het voertuig (motorrijtuig) overbeladen is of zodanig beladen dat gevaar bestaat voor het op de weg vallen van de lading;
- de bestuurder niet voldoende uitzicht heeft naar voren en opzij en/of in de besturing wordt gehinderd door passagiers of lading;
- het, de lading medegerekend, hoger is dan 3.80 m, breder dan 2.50 m en de druk per wiel meer bedraagt dan 4000 kg;
- het langer is dan 10 m, of 11 m voor 3 of meerassige motorrijtuigen of aanhangwagens en motorrijtuigen ingericht voor het vervoer van meer dan 8 personen, de bestuurder daaronder niet begrepen;
- méér dan één defect motorrijtuig wordt getrokken;
- het voorzien is van scherpe uitstekende delen, welke onnodig zijn en ingeval van botsingen verwondingen kunnen veroorzaken.

Motorrijtuigen moeten o.a. voorzien zijn van:

- een deugdelijke stuurinrichting;
- deugdelijke remmen (een voetrem en een handrem);
- een over de gehele lengte gasdichte afvoer voor afgewerkte gassen, welke behoorlijk geluiddempend moet zijn;
- een hoorn of een samenstel van hoorns (ééntonig);
- 2 goedwerkende reflectoren (ook bij dag!) of 2 reflecterende

X
Art 11
pag 39
Art 25
Art 36
pag 118

achterlichten (motorrijwielen moeten één reflector hebben of een reflecterend achterlicht);

- 1 stoplicht aangebracht in het midden of links van het midden;
- 2 automatische, goedwerkende richtingaanwijzers of 2 cligno-teurs (moeten knipperen);
- 2 automatisch werkende, doelmatige ruitenwissers (indien een voorruit aanwezig is);
- tenminste 1 spiegel waarmede het links achter de bestuurder gelegen weggedeelte kan worden overzien.

Motorrijtuigen op 2 of 3 wielen waarvan de door de bestuurder met de arm gegeven seinen goed zichtbaar zijn voor het tegemoet-komende en het achteropkomende verkeer en waarvan de bestuur-der het links achter hem gelegen weggedeelte kan overzien, be-hoeven niet voorzien te zijn van een stoplicht, richtingaanwijzers en achteruitkijkspiegel.

Links rijdende motorrijtuigen.

Motorrijtuigen, welke gebruikt worden voor werkzaamheden ten behoeve van de weg, alsmede motorrijtuigen welke gebruikt worden voor het trekken van schepen en **daarbij links** houden, moeten **bij dag** aan de **rechterzijde** voorzien zijn van **een rode vlag en bij nacht** aan de **bovenzijde,** een zowel naar voren als naar achteren zichtbaar **blauw knipperlicht.**

Rijwielen met hulpmotor.

Bestuurders van rijwielen met hulpmotor **moeten de 16-jarige leeftijd hebben bereikt.** Rijwielen met hulpmotor zijn motor-rijtuigen uitgerust met een verbrandingsmotor met een cylinder-inhoud van ten hoogste 50 cm³, waarvan het merk en het type door de Minister vóór 1 juli 1958 in de Ned. Staatscrt. zijn bekend gemaakt.
De bestuurders zijn verplicht te rijden op de rijwielpaden aangeduid door bord model 40 (verplicht rijwielpad). Is geen bord model 40 geplaatst dan mogen zij van de rijbaan gebruik maken.
Zij mogen op rijwielpaden, aangeduid door bord model 41 (rijwiel-pad) **slechts rijden met ingeschakelde motor,** indien dit rijwielpad **tevens** voorzien is van een bord model 40a (rijwielen met hulp-motor toegestaan).
Zij mogen geen gebruik maken van wegen aangeduid door bord model 39 (autoweg).
Zij mogen niet meer dan één persoon medevoeren; deze moet op een doelmatige zitplaats zijn gezeten en zijn voeten aan weerszijden van het voertuig doen rusten op voetsteunen.
Zij mogen buiten de bebouwde kom niet sneller rijden dan 40 km per uur, niet een aanhangwagen of ander voertuig voortbewegen en niet een dier geleiden. Binnen de bebouwde kom mogen zij niet sneller rijden dan 30 km per uur.
Rijwielen met hulpmotor moeten (met ingang van 1 oktober 1958) voorzien zijn van een gele, rechthoekige plaat met afgeronde hoeken aangebracht op of dicht boven het spatbord en in de lengterichting van het voertuig.
Rijwielen met hulpmotor zijn, wat de gedragsregels betreft, gelijk-gesteld met rijwielen.

GEBRUIK VAN DE RIJBAAN.

Wegrijden.

Het **wegrijden** (met de bedoe-ling nà buiten het verkeer ge-stopt of geparkeerd te hebben, zich weer in te voegen in het verkeer) moet zonder hinder voor het overige verkeer ge-schieden.

Toelichting: Het gebruik van een richtingaanwijzer is hier-bij beslist af te raden; men dient uitsluitend op te letten en eerst te vertrekken wanneer het achteropkomende verkeer op geen enkele wijze gehinderd wordt of kan worden. (Zie af-beelding 1).

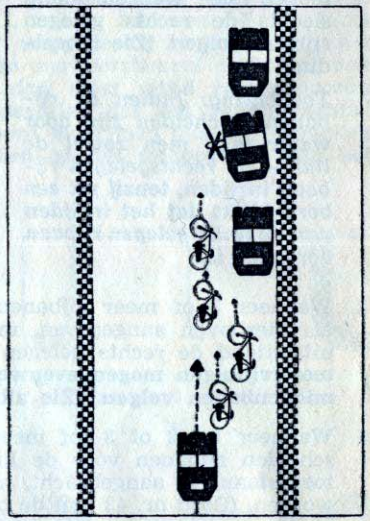

Afbeelding 1
De middelste auto mag eerst vertrek-ken nadat alle achteropkomende verkeer voorbij is. Geen richtingaanwijzer!

Rechts houden.

Alle verkeer moet rechts hou-den, met dien verstande, dat men zich niet verder van de rechterkant mag bevinden, dan de omstandigheden rechtvaar-digen.

Toelichting: Men moet dus zó rijden, dat men rechts **regelmatig** *voldoende ruimte laat voor het langzame verkeer, daarbij rekening houdend met het feit dat wielrijders vaak om geparkeerde auto's e.d. moeten heenrijden.*

Naast elkaar rijden.

Alleen wielrijders en ruiters mogen met twee naast elkaar blijven rijden en dan slechts zo lang het overige verkeer daardoor niet in gevaar gebracht of belemmerd wordt.

Gelijkwaardige, gescheiden rijbanen.

1. Op wegen bestaande uit **twee gelijkwaardige rijbanen gescheiden door:**

   bomenrijen,
   bermen,
   verhoogde afscheidingen, of niet in het wegdek liggende spoor- of tramwegen,
   mogen de weggebruikers slechts de **rechts** gelegen rijbaan volgen. (Zie afbeelding 27).

   Toelichting: Indien de rijbanen gescheiden zijn door **water** *mag men zowel de links- als rechtsgelegen rijbaan inrijden,* **tenzij** *uit een bord blijkt dat het inrijden van de links gelegen rijbaan verboden is.*

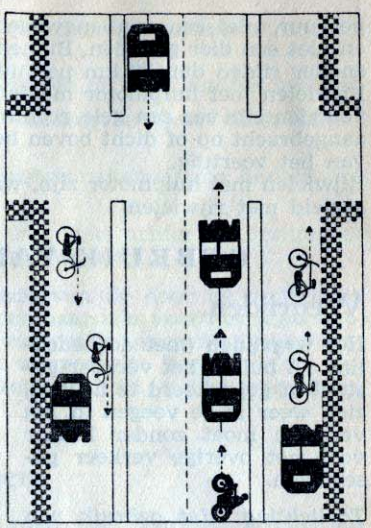

Afbeelding 2

2. Wanneer 3 of meer rijbanen naast elkaar liggen, gescheiden als hierboven aangegeven, mogen de weggebruikers eveneens uitsluitend de rechts gelegen rijbaan volgen. **Bestuurders van motorrijtuigen mogen evenwel ook de middenbaan of één der middenbanen volgen.** (Zie afbeelding 2).

3. Wanneer bij 2 of 3 (of meer) als hierboven omschreven gescheiden rijbanen vóór de linkerrijbaan het bordje: „inrijden toegestaan" is aangebracht, mag ook de linkerrijbaan bereden worden. (Bord nr. 43 van de bijlage).

Verblijven op de trambaan.

Men mag niet op de trambaan verblijven (rijden of stilstaan), indien daardoor een tram in haar loop wordt belemmerd.

Toelichting: Bij het linksafslaan moet men naar de as van de weg gaan. Komt men daardoor op tramrails en zou men, doordat men op de tramrails moet stoppen omdat men òf het snelverkeer van rechts òf alle tegemoetkomende verkeer voorrang moet verlenen, een tram in haar loop belemmeren, dan moet dit niet als een strafbare handeling worden gezien. Men verblijft immers dan op de tramrails om te voldoen aan andere wettelijke verplichtingen. In verschillende steden zijn van deze regel afwijkende aanwijzingen op de weg kenbaar gemaakt. Men volge deze uiteraard op!

Voorbijrijden verkeersheuvels.

In rijbanen gelegen verkeersheuvels moeten rechts worden voorbij gereden. Bestuurders van motorrijtuigen mogen deze verkeersheuvels ook aan de linkerzijde voorbijrijden, indien zij daarbij **niet** komen op het weggedeelte dat bestemd is voor het tegemoetkomende verkeer. (Zie afbeelding 3 en afbeelding 4).

Toelichting: De meeste, in rijbanen gelegen verkeersheuvels, zijn voorzien van een zuil (òf 72 òf 73, zie bijlage). Is de verkeersheuvel voorzien van zuil 73 (kenbaar aan het vierkante groene glas) dan mogen bestuurders van motorrijtuigen links en rechts voorbij rijden. Men weet dan n.l. zeker, dat men bij het links voorbij rijden niet komt op het weggedeelte bestemd voor het tegemoetkomende verkeer. Is de verkeersheuvel voorzien van zuil 72 of bord 17 (zie bijlage) dan moet **altijd** *rechts voorbij gereden worden. In de weinige gevallen dat een verkeersheuvel niet voorzien is van een zuil of bord moet men dus zelf uitmaken of men bij het links voorbij rijden op het weggedeelte van het tegemoetkomende verkeer komt.*

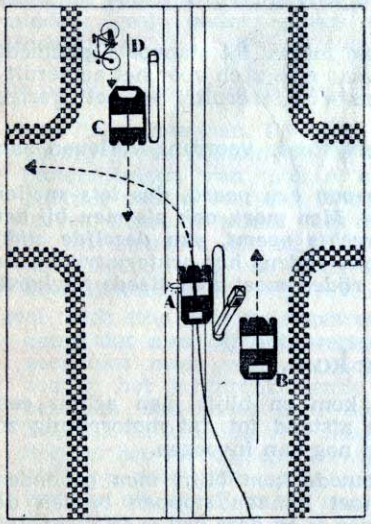

Afbeelding 3
A moet bij het linksafslaan links langs de groene zuil en op de tramrails gaan rijden. A moet aan C en D voorrang verlenen (tegemoetkomend verkeer). - B moet A rechts inhalen.

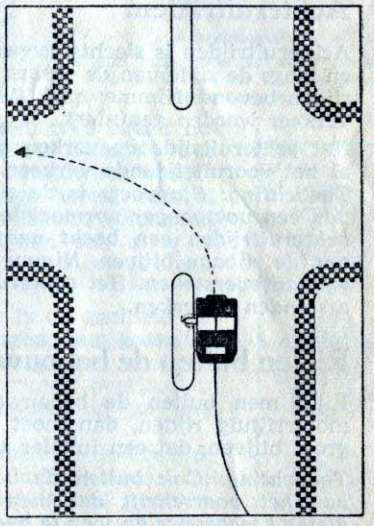

Afbeelding 4

Openen portieren.

Het portier van een voertuig (b.v. motorrijtuig) mag men niet openen of open laten, indien daardoor de veiligheid van het verkeer in gevaar wordt gebracht.

Toelichting: Het uitst[illegible] de rijbaanzijde mo[illegible] dien zò geschieden [illegible] mand gehinderd [illegible] uitstappen dus [illegible] zekerheid heeft [illegible] teropkomend [illegible] nadert. Stapt [illegible] voetpadzijde uit [illegible] ook opletten d[illegible] voetgangers [illegible] hindert.

Achteruitrijd[illegible]

Achteruitrijden [illegible] stapvoets geschiedt en langs de zij[illegible] ch vóór het achteruitrijden bevond[illegible] eruitrijden het overige verkeer word[illegible]

Het achteru[illegible] ende verkeer m[illegible] eeds voorrang verlenen aan al het voor[illegible] dende verkeer.

Toelichting: Stapvoets is de stap van een paard, dus iets sneller dan een voetganger normaal loopt. Men moet, ook als men bij het achteruitrijden een bocht naar rechts neemt, aan dezelfde zijde van de rijbaan blijven. Nimmer dus tijdens het achteruitrijden de rijbaan oversteken. Het achteruit rijden moet zich steeds tot korte afstanden beperken.

Rijden buiten de bebouwde kom.

Rijdt men buiten de bebouwde kom en blijft men achter een motorrijtuig rijden, dan moet de afstand tot dat motorrijtuig zò groot blijven, dat een inhaler zich nog kan invoegen.

Toelichting: Ook buiten de bebouwde kom blijft men gebonden aan het voorschrift dat men moet kunnen stoppen binnen de afstand waarover de weg te overzien is en deze vrij is (zie pag. 33). De afstand die men van een rijdend motorrijtuig houdt zal dus verband houden met de snelheid die men rijdt. Des te groter de snelheid, des te groter de afstand die men houden moet. Maar rijdt men langzaam, dan zal men toch zoveel afstand moeten houden dat een inhaler zich nog kan invoegen.

Uitrit.

Indien men een uitrit uitrijdt, mag het verkeer op de weg die men wil gaan berijden, niet gehinderd worden. (Zie afb. 5).

Toelichting: Deze [illegible] dt voor alle tuin[illegible] g[illegible] eigen wegen, enz[illegible] ko[illegible] de uit een uitrit [illegible] d o[illegible] steken, dan m[illegible] voetgangers op da[illegible] rden gehinderd.

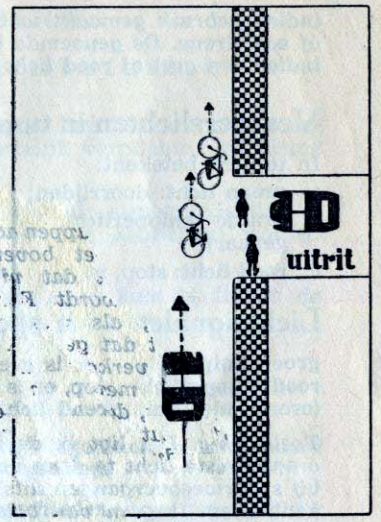

Afbeelding 5

[illegible] eerst de uitrit uitrijden (ook de voetgangers) [illegible] sseerd is.

Verkeersl[illegible] kruisinge[illegible]

Worden voor [illegible] splitsingen verkeersl[illegible] moet de volgorde [illegible] **midden:** geel; o[illegible] afbeelding 6).

De betekenis van deze [illegible]

groen licht: doorgaan. D[illegible] geldt n[illegible] t gevolg geven hieraan [illegible] zou veroorzaken motorrijtuigen van poli[illegible] of brandweer, w[illegible] gebruik maken van een tweetonige hoorn, een be[illegible] of een sirene of hinder voor de militaire colonne of de uitvaartstoet, die blijft voortgaan ook al is op de kruisende weg een ander licht dan groen zichtbaar geworden.

geel licht: stop **vóór de stopstreep.** Is de snelheid zodanig dat men bij het overspringen van **groen** op **geel** niet meer vóór de stopstreep kan stoppen, zonder het achteropkomende verkeer overlast te bezorgen dan moet men doorrijden en zo snel mogelijk de kruising vrij maken.
Springt het vervolglicht, terwijl men op de kruising rijdt op **rood,** dan moet men, mits althans het verkeer uit de zijstraten nog niet is vrij gegeven, doorrijden;

rood licht: **stop,** vóór de stopstreep of voetgangersoversteekplaats (indien aanwezig).

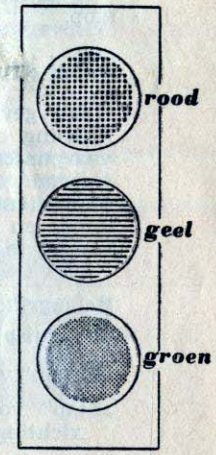

Afbeelding 6

Toelichting: De verkeerslichten gelden **niet** *voor bestuurders van motorrijtuigen van politie en brandweer,*

indien gebruik gemaakt wordt van een tweetonige hoorn, een bel of een sirene. De genoemde bestuurders mogen dus ook doorrijden indien een geel of rood licht zichtbaar is.

Verkeerslichten in tunnels.

In tunnels betekent:

a. **groen licht:** doorrijden;

b. **oranje knipperlicht:** voorzichtig rijden (in één file blijven, gevaar);

c. **rood licht:** stop, motor afzetten (gasontwikkeling).

Lichtsignalen vóór spoorwegovergangen.

groen knipperlicht: er is geen trein in aantocht;
rood knipperlicht: stop, er is een trein in aantocht;
(oranje niet-knipperend licht: de seininrichting is buiten werking).

Toelichting: Het ligt in de bedoeling bij spoorwegovergangen het oranje vaste licht te doen verdwijnen. In de toekomst zal men dus bij spoorwegovergangen uitsluitend een rood of groen knipperlicht aantreffen. Is geen van beide lichten in werking, dan steke men bijzonder oplettend, op eigen risico, de spoorweg over.

Lichtsignalen bij beweegbare bruggen.

Worden bij, aan of op beweegbare bruggen lichtsignalen voor het wegverkeer gebezigd dan betekent rood licht of rood knipperlicht: stop.

Geel knipperlicht op gevaarpunten.

Nabij gevaarpunten (b.v. vóór een gevaarlijke kruising of splitsing, doch ook op andere gevaarpunten) kan een geel knipperlicht geplaatst worden.
Men dient vóór deze punten snelheid te verminderen en bijzonder oplettend het gevaarpunt voorbij te rijden. (Zie afbeelding 7).

Afbeelding 7

Belangrijk teken van verkeersregelaar op kruispunten: (zie afbeelding 6a)

„Let op" voor het verkeer in de stopgezette richting;

„Stop" voor het verkeer in de tot dusver vrije richting;

„Kruising vrijmaken" voor het verkeer dat zich op het kruispunt bevindt.

Afb. 6a

VERLICHTING.

RIJDENDE MOTORRIJTUIGEN.

Tussen een half uur nà zonsondergang en een halfuur vóór zonsopkomst moeten motorrijtuigen de wettelijk verplichte verlichting voeren.

Binnen **de bebouwde kom moeten,** indien de straatverlichting is ontstoken, **de stadslichten of de gedimde koplichten** worden gevoerd.

Verblindende verlichting binnen de bebouwde kom is, indien de straatverlichting ter plaatse is ontstoken, verboden.

Dimmen.

Verblindende koplichten moeten bij het tegenkomen van andere voertuigen of rij- of trekdieren **worden gedimd.**

Toelichting: Het dimmen dient te geschieden van het ogenblik waarop de tegenligger in de stralenbundel van de koplichten komt tot het ogenblik waarop de tegenligger is genaderd. Direct hierop is het gewenst de grote koplichten weer te ontsteken, tenzij nog meer tegenliggers naderen. Blijft men achter een voorligger rijden dan zal deze het op prijs stellen dat gedimd licht gevoerd wordt.

Aanwezige **verblindende bermlichten** e.d. moeten gedoofd worden, gedurende de tijd dat geen grote koplichten mogen worden gevoerd.

Stadslichten verplicht.

Indien men **bij nacht** bord 66 (afbeelding 7 a) tegenkomt, waarin **het woord „Stadslichten", door verlichting aan de achterzijde, duidelijk leesbaar is en de straatverlichting ter plaatse is ontstoken,** dan moeten

alle drie- of meerwielige motorrijtuigen **stadslichten voeren** (met uitzondering van driewielige motorrijtuigen waarvan de motor een cylinderinhoud van hoogstens 150 cm³ heeft).

Afbeelding 7a

Toelichting: Dit betekent dat alle 3-wielige (uitgezonderd minder dan 150 cm³) auto's, carriers, enz. en 4-wielige auto's alsmede vrachtauto's ter plaatse stadslichten moeten voeren. Zijn deze motorrijtuigen **niet** *voorzien van stadslichten, dan mogen zij op de wegen voorzien van bord 66 niet rijden. Het voeren* **van de gedimde**

koplichten *of de volle koplichten, is n.l. ter plaatse voor de genoemde motorrijtuigen* **verboden.**

Tweewielige motorrijtuigen, die niet voorzien zijn van stadslichten, alsmede de genoemde 3-wielige motorrijtuigen met een cylinderinhoud van ten hoogste 150 cm³, moeten ter plaatse niet-verblindende verlichting voeren.

Dichte mist.

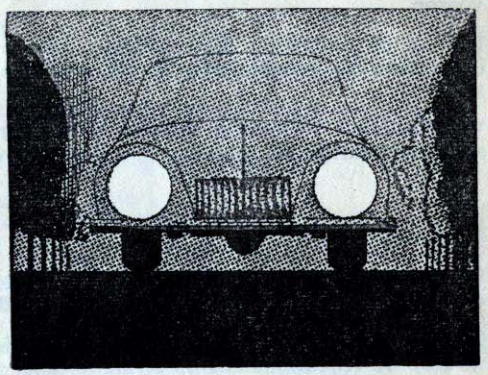

Afbeelding 8

Bij dag dienen bij dichte mist (zicht minder dan 200 meter) de koplichten te worden ontstoken, alsmede de achterlichten (2).
Geadviseerd wordt steeds de grote koplichten (niet de gedimde lichten) te ontsteken en ook onder **andere slechte weersomstandigheden** waarbij het zicht minder dan 200 meter is, b.v. bij **zware regen- of sneeuwval,** bij dag **de grote koplichten** en de achterverlichting te ontsteken. (Zie afbeelding 8).

VERLICHTING.

STILSTAANDE MOTORRIJTUIGEN.

Rechts van de weg stilstaande motorrijtuigen moeten voorzien zijn òf van stadslichten en achterlichten (c.q. 1 linkerstadslicht en 1 linker achterlicht, òf van 1 of 2 parkeerlichten aan de linkerzijde). Links van de weg stilstaande motorrijtuigen welke de stadslichten en de achterverlichting hebben ontstoken, behoeven geen andere verlichting te voeren.

Stilstaande motorrijtuigen mogen nimmer verblindende verlichting voeren.

Indien voor een gesloten spoorwegovergang gewacht moet worden of voor het rode knipperlicht, mag geen verblindende verlichting worden gevoerd; het is gewenst alsdan de stadslichten (en de achterlichten te ontsteken).

Motorrijwielen mogen steeds onverlicht geparkeerd worden. Parkeer ze evenwel zodanig, dat zij voor een ieder goed zichtbaar blijven.

Reflecterend voorwerp.

Indien van een aan de rechterzijde van de weg stilstaand voertuig (of een stilstaande oplegger) **bij nacht** de voorgeschreven achterverlichting uitvalt en dit motorrijtuig of deze oplegger staat niet op een plaats waar men zonder verlichting mag staan (zie onder „onverlicht parkeren") moet op ± 30 m afstand van het motorrijtuig of de oplegger, goed zichtbaar voor het achteropkomende verkeer een rood licht uitstralend dan wel rood reflecterend voorwerp op de weg worden geplaatst.
Dit rood licht uitstralend of rood reflecterend voorwerp moet op dezelfde wijze doch in de richting van het tegemoetkomende verkeer worden geplaatst indien het voertuig (of de oplegger) aan de linkerzijde van de weg stilstaat en de voorverlichting in het ongerede is. (tenzij het voertuig of de oplegger op de rijbaan van een éénrichtingsweg staat).

Onverlicht parkeren.

Stilstaande motorrijtuigen **behoeven geen verlichting** te voeren indien zij zich bevinden:

op een als zodanig aangeduide parkeerplaats of geheel buiten de rijbaan.

(Dit geldt zowel **binnen** als **buiten de bebouwde kom**).

Binnen de bebouwde kom mag men daarenboven onverlicht parkeren, indien het motorrijtuig staat:

binnen 30 m van een ontstoken lichtpunt van de openbare verlichting, hetwelk dit motorrijtuig direct verlicht.

VOORRANG.

Behoudens de hierna genoemde belangrijke uitzonderingen geldt de regel:
Rechts moet men laten voorgaan. Langzaam verkeer moet snelverkeer laten voorgaan. (Zie afb. 9).

Toelichting: Deze regel geldt uitsluitend voor of op kruisingen en splitsingen van wegen van gelijke rangorde.

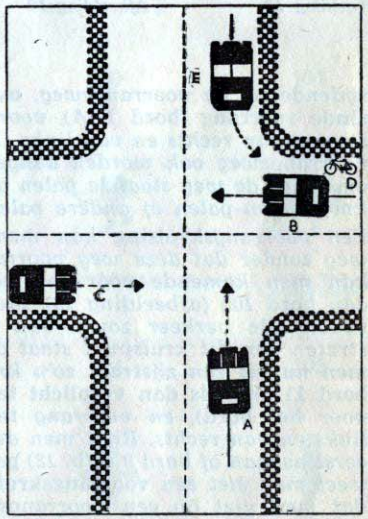

Afbeelding 9
Wegen gelijke rangorde. A moet B voorrang geven. C moet A voorrang geven. D (langzaam verkeer) heeft alleen voorrang op E, die achteruit rijdt. E moet dus voorrang geven aan B en D.

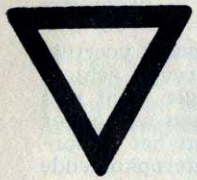

Afbeelding 10

Afbeelding 11

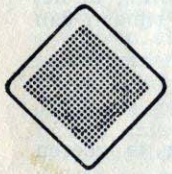

Afbeelding 12

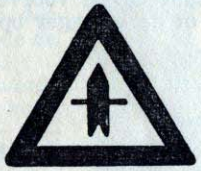

Afbeelding 13

Uitzonderingen op deze regel zijn:

1. Indien vóór de kruising of splitsing bord 10 (afbeelding 10) of 11 (afbeelding 11) is geplaatst, moet voorrang worden verleend aan alle verkeer op de kruisende weg.

Toelichting: Nadert men een kruising of splitsing waarvoor bord 10 of 11 is geplaatst, dan nadert men een **voorrangsweg** *òf een* **voorrangskruising** *òf* **voorrangssplitsing**. *Wat het precies is weet men* **bij de nadering** *nog niet.*

*Tussen een voorrangs***weg** *(zie afb. 14) en een voorrangs***kruising** *(splitsing) (zie afb. 15) is een groot verschil. Een voorrangsweg is binnen de bebouwde kom aangeduid door bord 9 (afbeelding 12) en men heeft, rijdende op de voorrangsweg,* **over de gehele lengte** *tot het bord* **einde voorrang** *(bord 12 A), voorrang op alle verkeer uit* **alle** *zijstraten van rechts en van links (Buiten de bebouwde kom kan een voorrangsweg ook worden aangeduid door oranjekleurige banden om langs de weg staande palen of oranjekleurige boveneinden van km- of hm-palen of andere palen).*

*Een voorrangs***kruising** *kan men tegenkomen in iedere normale weg* **zonder** *dat deze weg voorrangsweg is. Rijdende op zo'n weg kan men komende vóór een voorrangs***kruising** *deze herkennen aan bord 104 (afbeelding 13). Men heeft dan ter plaatse voorrang boven* **alle** *verkeer zowel van* **links** *als van rechts. In de zijstraten van dit kruispunt staat dan òf bord 10 òf bord 11. Nadert men nu uit een zijstraat zo'n kruising dan vindt men rechts b.v.* **bord 11**. *Men is dan* **verplicht te stoppen vóór de stopstreep** *(niet voor het bord), en voorrang te verlenen aan* **alle verkeer** *van links en van rechts. Rijdt men de kruisende weg in, dan moet men eerst nagaan of bord 9 (afb. 12) geplaatst is. Ontbreekt dit bord, dan weet men met een* **voorrangskruising** *te doen te hebben gehad (en dat men niet op een voorrangs***weg** *gaat rijden); is bord 9 wel geplaatst dan rijdt men op een voorrangsweg en heeft men* **bij de volgende kruisingen** *voorrang. Of het een voorrangsweg òf voorrangskruising is, hangt dus uitsluitend af van de vraag of nà bord 11 op de kruisende weg al of niet bord 9 is geplaatst.*

(zie verder pag. 24)

VERKEERSBORDEN EN -TEKENS

(De nummers komen overeen met die van de modellen in het Wegenverkeersreglement).

90

Uitholling overdwars

91

Gevaarlijke bocht(en)

92

Gevaarlijke kruising of splitsing van wegen

93

Bewaakte spoor- of tramwegovergang

94

Onbewaakte spoor- of tramwegovergang

95

Beweegbare brug

98

Opgebroken weg

99

Wegversmalling

100

Slipgevaar

101

Plaats waar kinderen plegen over te steken

102

Plaats waar voetgangers plegen over te steken

103

Overstekend groot wild

104

Kruising met een weg, welke geen voorrang heeft

105

Bijzonder gevaarteken

BORDEN BIJ SPOOR- EN TRAMKRUISINGEN

106A

Aanduiding onbewaakte spoorwegovergang (enkel spoor)

106B

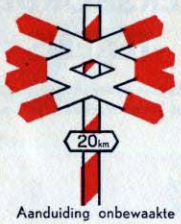

Aanduiding onbewaakte spoorwegovergang (twee of meer sporen)

96A 96B 96C

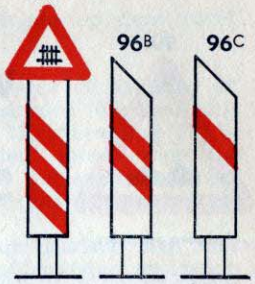

Bakens ter waarschuwing voor spoor- of tramwegovergang of beweegbare brug

97

Gevaarlijke tramovergang

Lichtsignalen bij onbewaakte overwegen

D

groen knipperlicht
veilig
er is geen trein in aantocht

F

rood knipperlicht
stop
er is een trein in aantocht

Indien geen licht in werking is kan de overweg eerst na eigen waarneming overschreden worden

9

Voorrangsweg

10

Nadering voorrangsweg of voorrangskruising of voorrangssplitsing. Aan ALLE verkeer op de kruisende weg voorrang verlenen

11

Nadering voorrangsweg of voorrangskruising of voorrangssplitsing. Verplicht te stoppen vóór de stopstreep en aan ALLE verkeer op de kruisende weg voorrang verlenen

12A

Eindpunt voorrangsweg

(Voor 10 en 11 verdere toelichting pag. 16)

12B

Einde voorrangsweg na 150 meter

13

Gesloten voor alle voertuigen, rij- en trekdieren en vee in beide richtingen

14

Gesloten voor alle voertuigen, rij- en trekdieren en vee in één richting

18

Gesloten voor motorrijtuigen op meer dan twee wielen

19

Gesloten voor motorrijtuigen op twee wielen

7

Snelheidsbeperking motorrijtuigen

20

Gesloten voor rijwielen

22

Gesloten voor alle motorrijtuigen en rijwielen

38

Gesloten voor alle wagens, rij- en trekdieren en vee en voetgangers

24

Gesloten voor motorrijtuigen, waardoor één of meer aanhangwagens worden voortbewogen

37

Gesloten voor voetgangers

67

B-weg, verboden voor voertuigen, welke de aangegeven breedte en/of wieldruk te boven gaan

70

Gesloten voor voertuigen welke een bepaalde asdruk te boven gaan

71

Gesloten voor voertuigen en samenstellen van voertuigen welke een bepaald totaalgewicht te boven gaan

44

Verbod linksaf te slaan

45

Verbod rechtsaf te slaan

46

Verbod voor motorrijtuigen op meer dan twee wielen elkander in te halen

47

Doorrijden verboden, bij nadering van verkeer uit tegengestelde richting

30

Verboden voor motorrijtuigen op meer dan twee wielen met of zonder aanhangwagen(s) welke met inbegrip van de lading een bepaalde breedte en/of lengte te boven gaan

34

Verboden voor voertuigen, welke, met inbegrip van de lading, een bepaalde hoogte te boven gaan

POLITIETEKENS

Stopteken voor alle verkeer dat van achteren en van voren nadert

Stoppen: zo nodig kruising vrijmaken (Zie toelichting pag. 12)

Alle verkeer van links: oprijden

Alle verkeer van links en rechts: oprijden

Alle verkeer van links: snelheid vermeerderen

Alle verkeer dat van voren nadert: snelheid verminderen

Alle verkeer dat van achteren nadert: snelheid verminderen

VERKEERSLANTAARNS

A B C G H I

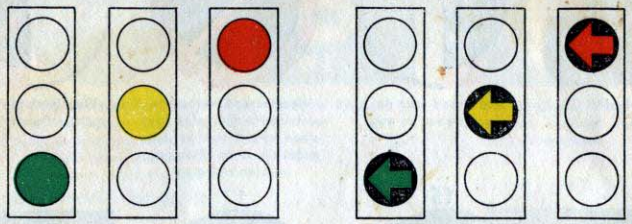

Doorrijden of doorgaan

Stoppen: kruising vrijmaken (zie toel. pag. 11)

Stoppen

Gelijke betekenis als onder A, B, C, echter uitsluitend voor links afslaand verkeer

72

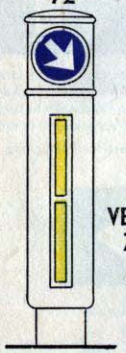

Moet door alle verkeer aan de rechterzijde worden gepasseerd

VERKEERS-ZUILEN

73

Alle verkeer rechts passeren Alleen motorrijtuigen mogen aan beide zijden passeren

87B

Doorrijden of doorgaan

87A

Stoppen

N

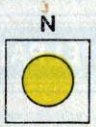

Geel knipperlicht, aanduidende een gevaarspunt. Bijzondere voorzichtigheid geboden.

49

Stopverbod

50

Stopverbod voor de linkerzijde van de weg

55

Wachtverbod. Verboden voertuigen te doen of te laten staan behalve voor het onmiddellijk in- en uitstappen of laden en lossen

57

Wachtverbod voor de rechterzijde van de weg

48

Verkeer uit de tegengestelde richting moet wachten

15

Voor alle verkeer verplichte rijrichting

17

Voor alle verkeer verplichte zijde van de rijbaan

16

Eénrichtingsweg. Inrijden is alleen toegestaan aan deze zijde. Verboden te keren en achteruit te rijden.

(Verdere toelichting pag. 33 en 36)

39

Autoweg uitsluitend voor motorrijtuigen; verboden voor alle andere verkeer; verboden op de rijbaan stil te staan of te keren. Verboden voor sommige soorten motorrijtuigen (o.a. landbouwtractoren en bromfietsen)

40

Verplicht rijwielpad

123

Richtingaanduiding b.v. bij wegverlegging

Niet verplichte rijrichting

41

Rijwielpad, verboden voor rijwielen met ingeschakelde hulpmotor, tenzij zulks blijkens een speciaal bord is toegestaan

43

Verkeer in beide richtingen geoorloofd

66

Bij ontstoken straatverlichting, stadslichten voor motorrijtuigen verplicht; motorrijwielen, niet voorzien van stadslichten, moeten niet-verblindende verlichting voeren

(zie verdere toelichting pag. 13)

68

Einde B-weg

115

Parkeerplaats. Wachten zonder tijdsbeperking toegestaan

119

Reparatie-post in de nabijheid

120

Telefoon-post in de nabijheid

121

Benzinepomp na 300 meter

117

Hulp- of meldingspost.

Kenteken voor blinde of slechtziende voetgangers

Kenteken op rijwiel van slechthorende

Indien oranjebol knippert: nadering „beschermde" voetgangersoversteekplaats

3

Plaatsnaambord

(model 5)

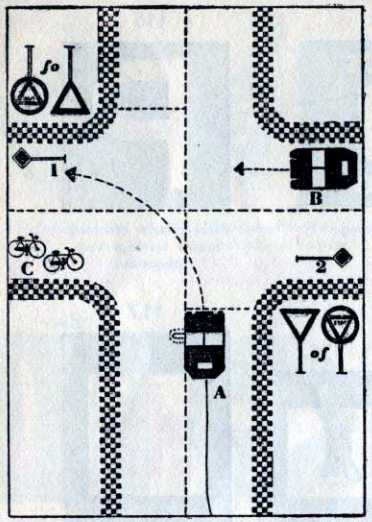

Afbeelding 14
Kruising van een weg met een voorrangsweg.
A moet alle *verkeer op de kruisende weg voorrang verlenen. De kruisende weg is een* voorrangsweg *omdat de borden 9 (1 en 2) geplaatst zijn.*

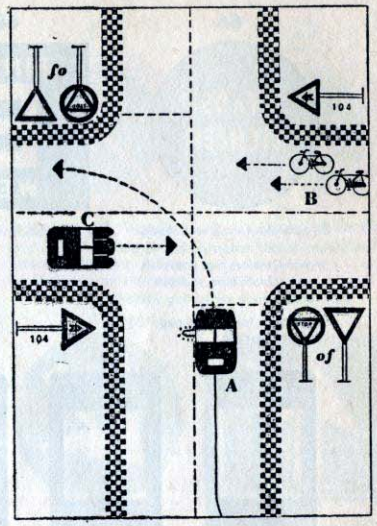

Afbeelding 15
Voorrangskruising
A moet voorrang verlenen aan alle verkeer op de kruisende weg. Dit is geen voorrangsweg daar de borden 9 ontbreken. A gaat dadelijk op de kruisende weg rijden en rijdt dan niet *op een voorrangsweg. Op de kruisende weg de borden 104.*

Is **bord 10** *vóór de kruising in de zijstraat geplaatst, dan handelt men overeenkomstig voor bord 11 is aangegeven. Alleen het stoppen is nu niet verplicht, wel aan te raden (indien de omstandigheden dit althans eisen).*

2. Het verkeer op een verharde weg heeft voorrang op het verkeer op een onverharde weg.

3. Het verkeer dat links (zie afb. 16) of rechts (zie afb. 17) afslaat moet voorrang verlenen aan alle tegemoetkomende verkeer.

Vooruitrijdend verkeer heeft **altijd** voorrang op achteruitrijdend verkeer.

Toelichting: **Tegemoetkomend** *verkeer dat voorrang heeft op naar links of rechts afbuigend verkeer is verkeer:*

a. op dezelfde weg;

b. dat zijn weg blijft vervolgen en

c. dat gekruist wordt door het afbuigende verkeer.

Het snelverkeer dat links of rechts afslaat blijft op wegen van gelijke rangorde uiteraard zijn voorrang behouden op snelverkeer van links en langzaam verkeer van rechts en links. (Afb. 16).
Bij het links- of rechts afslaan dient men uiteraard ook voor het achteropkomende rechtdoorgaande verkeer de doorgang vrij te laten. (Zie ook pag. 33).

Bij **alle voorrangsaangelegenheden** *is de „gelijktijdige" of „nagenoeg gelijktijdige" nadering in het geding. Dit betekent dat degene die volgens de regels aan alle verkeer of aan bepaald verkeer voorrang moet verlenen dit moet doen als dit verkeer gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig met hem het kruisingsvlak nadert. Ook het verkeer dat op de voorrangsweg rijdt is aan deze beperking gebonden. Om na te gaan of verkeer gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig een kruisingsvlak nadert moet zowel met de afstand welke dit verkeer nog voor de kruising moet afleggen als met de snelheid waarmede dit verkeer rijdt rekening worden gehouden.*

4. a. **Motorrijtuigen** ten dienste van **politie en brandweer** (voorzover deze althans een tweetonige

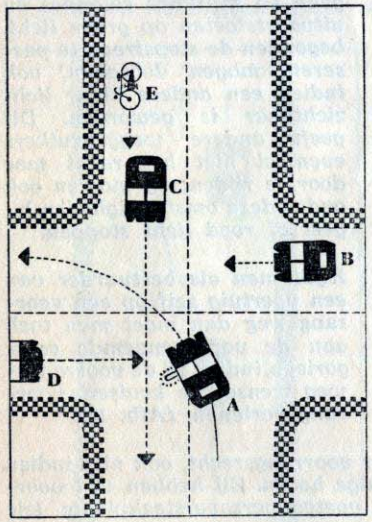

Afbeelding 16
C is verkeer op dezelfde weg als A. C vervolgt zijn weg en A wil linksaf. C is tegemoetkomend verkeer voor A en heeft dus voorrang. Ook E heeft voorrang op A. A houdt zijn voorrang op D (snelverkeer van links) doch moet ook B (snelverkeer van rechts) voorrang geven.

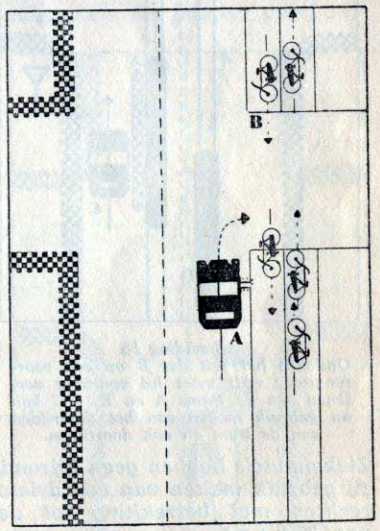

Afbeelding 17
A slaat rechts af en moet B (verkeer op dezelfde weg) voorrang verlenen. Het verkeer rechts naast zich moet hij daarenboven eerst door laten gaan.

hoorn, een bel of een sirene in werking hebben);

b. **uitvaartstoeten;**

c. **militaire colonnes** (gevormd door achter elkaar rijdende militaire dan wel bij diensten van de Bescherming Bevolking in gebruik zijnde motorrijtuigen of een aaneengesloten formatie militairen te voet) en

d. **trams**

hebben **bij kruisingen of splitsingen** altijd voorrang.

(Zie toelichting en omschrijving herkenningstekens militaire colonnes op pag. 26).

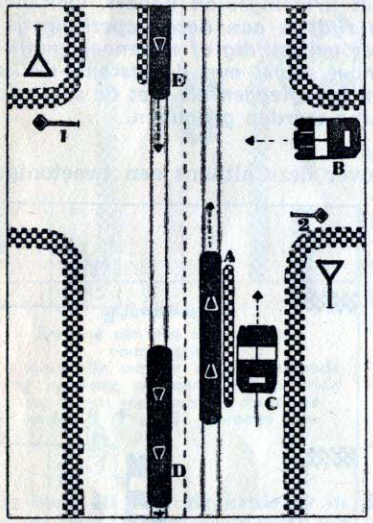

Afbeelding 18

Ondanks het feit dat B op een voorrangsweg rijdt moet hij voorrang verlenen aan de trams A en E. - C kan nu gebruik maken van het doorrijden van de tram en ook doorrijden.

Toelichting: De voorrangsbepalingen gelden voor deze categorieën niet. Uiteraard zijn zij gebonden aan alle andere verkeersvoorschriften met dien verstande dat motorrijtuigen genoemd onder 4a in geval van geel of rood licht mogen doorgaan en militaire colonnes en uitvaartstoeten op groen licht, begonnen de stopstreep te passeren, mogen doorgaan, ook indien een andere kleur licht zichtbaar is geworden. Dit geeft andere weggebruikers evenwel niet het recht mee door te rijden; zij moeten ook onder deze omstandigheden bij geel of rood licht stoppen.

Rijdt men als bestuurder van een voertuig zelf op een **voorrangsweg** *dan moet men toch aan de vorengenoemde categorieën, indien zij de voorrangsweg wensen te kruisen, voorrang verlenen. (Afb. 18).*

Ziekenauto's hebben geen bijzonder voorrangsrecht, ook niet indien zij gebruik maken van een drietonige hoorn. Zij hebben wel voorrechten met betrekking tot de voetgangersoversteekplaats (zie pag. 37 v.o.p.).

Een militaire colonne motorrijtuigen *is herkenbaar* **bij dag:** *aan twee blauwe vlaggen aan de voorzijde van het eerste motorrijtuig en één blauwe vlag rechts aan de voorzijde van ieder volgend motorrijtuig met uitzondering van het laatste motorrijtuig dat aan de rechter voorzijde een groene vlag moet voeren;* **bij nacht** *moeten de rechter koplampen van alle tot de colonne behorende motorrijtuigen blauw licht uitstralen met uitzondering van het laatste motorrijtuig waarvan de rechterkoplantaarn groen licht moet uitstralen.*

Een militaire colonne te voet moet zowel **bij nacht** *als* **bij dichte mist bij dag** *aan de kop van de colonne* **twee** *naar voren wit licht uitstralende lantarens voeren en aan de staart van de colonne twee naar achteren rood licht uitstralende lantaarns.*

INHALEN EN VOORBIJGAAN.

INHALEN: het voorbijrijden van een voertuig dat vóór ons rijdt.

VOORBIJGAAN: het voorbijrijden of voorbijgaan van een stilstaand voertuig of een op de weg staand of liggend voorwerp (ook van b.v. verkeersheuvel en verkeerszuil).

Bij het **tegenkomen** van voertuigen moet naar **rechts** en bij het inhalen van voertuigen naar links worden uitgeweken.

Een bestuurder van een voertuig dat **wordt ingehaald** moet naar **rechts** uitwijken en

hij mag zijn snelheid **niet** verhogen.

Toelichting: Het is beslist af te raden vóór, tijdens en nà het inhalen een richtingsaanwijzer te gebruiken. De inhaler dient uit-

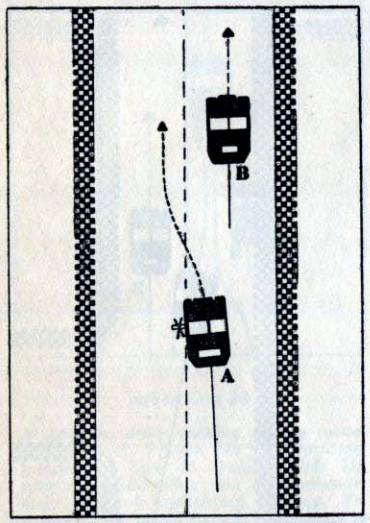

Afbeelding 19

A wil B inhalen. Hij mag dit (buiten een kruising) doen als het achteropkomende en tegemoetkomende verkeer dit toelaten. Geen richtingaanwijzer gebruiken.

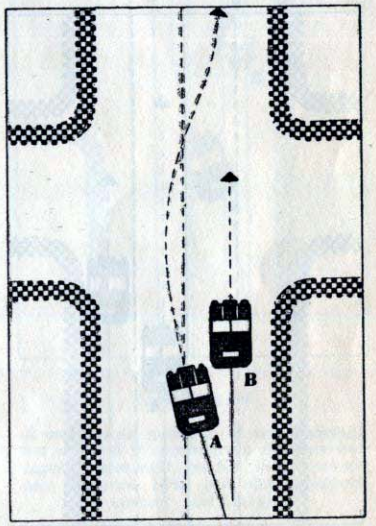

Afbeelding 20

A mag B niet inhalen aangezien hij dan op de kruising, op het weggedeelte van het tegenmoetkomende verkeer komt.

sluitend op het achteropkomende en het tegemoetkomende verkeer te letten. Eerst als dit verkeer inhalen toelaat dient de inhaalmanoeuvre zonder richtingaanwijzer te beginnen (Afb. 19).

Vóór of op kruisingen of splitsingen van wegen mag men **bij het inhalen nimmer** op het weggedeelte bestemd voor het tegemoetkomende verkeer komen.

Toelichting: Deze regel houdt in dat men vóór of op een kruising op tweebaans-wegen niet mag inhalen; althans niet **die** *voertuigen die zo breed zijn dat men bij het inhalen op het weggedeelte van de tegenligger komt. (Afbeelding 20).*

Op **vierbaanswegen** *mag men dus wèl inhalen vóór of op kruisingen en splitsingen, omdat men dan op de tweede baan rijdt en* **niet** *komt op de twee andere banen bestemd voor het tegemoetkomende verkeer. (Afbeelding 21).*

Buiten kruisingen of splitsingen mag men bij het inhalen **wèl** komen op het weggedeelte bestemd voor het tegemoetkomende verkeer, **mits** er geen tegemoetkomend verkeer is of dit nog zo vèr af is, dat het niet in gevaar gebracht of belemmerd kan worden. (Afbeelding 22).

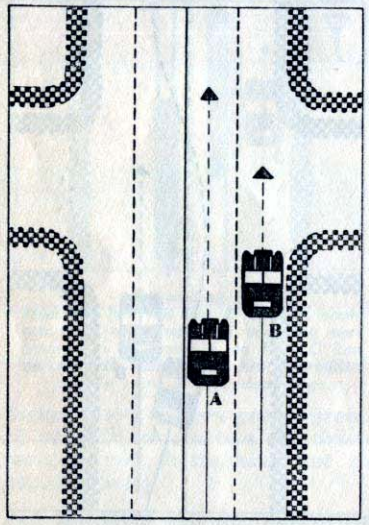

Afbeelding 21

A mag B inhalen omdat hij op de kruising niet op het weggedeelte van het tegemoetkomende verkeer komt. Voorzichtigheid is geboden in verband met de voorrang aan rechts.

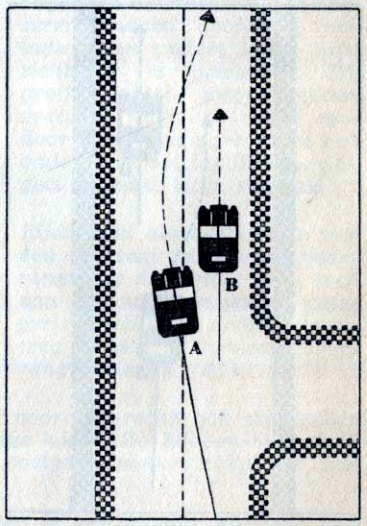

Afbeelding 22

A mag B inhalen want hij is buiten een kruising of splitsing. Hij moet goed opletten op het achteropkomende en tegemoetkomende verkeer.

Rijdt in onoverzichtelijke bochten en vóór of op hellingen nimmer op de linkerweghelft daar dit groot gevaar kan opleveren.

Ná het inhalen mag men zich niet eerder naar rechts begeven dan nadat het ingehaalde voertuig zodanig is voorbijgereden dat het geheel zichtbaar is in de achteruitkijkspiegel (dus niet snijden!).

Voertuigen welke bij kruisingen of splitsingen met naar links uitgestoken richtingaanwijzer geheel tegen de aslijn van de weg rijden, daarmede te kennen gevend dat zij linksaf willen slaan, moeten **rechts worden ingehaald.** (Afbeelding 23).

Indien bord 46 geplaatst is, is het bestuurders van motorrijtuigen op **meer** dan 2 wielen verboden elkaar in te halen. (Zie toelichting en afbeelding volgende blz.).

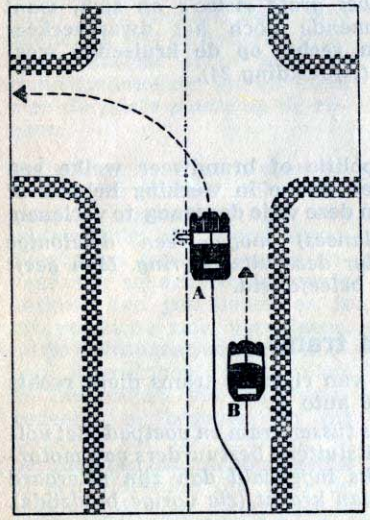

Afbeelding 23

A gaat op deze kruising op de juiste wijze linksaf. Binnen het denkbeeldige middelpunt van de kruising rijdt hij naar de rechterzijde van de kruisende weg. Zie ook toelichting op pag. 31 en 32. B moet A rechts inhalen.

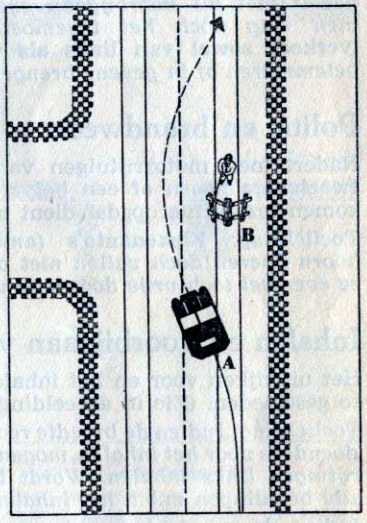

Afbeelding 24

A mag op de splitsing (of een kruising) het obstakel B voorbijgaan. Hij mag het tegemoetkomende en het dwarsverkeer niet hinderen. (Dus ook niet eventueel verkeer van links).

Toelichting: Auto's mogen elkaar niet inhalen. Een auto mag wel een motorrijder inhalen en een motorrijder een auto, behalve indien een motorrijwiel met zijspan wordt bestuurd. Een paard en wagen mag ingehaald worden. (Afbeelding 23a).

Voorbijgaan vóór of op kruisingen.

Afbeelding 23a

Indien vóór of op een kruising een voertuig of rij- of trekdier stilstaat of voorwerpen op de weg liggen, mag men **bij uitzondering** bij het voorbijgaan van deze obstakels, op het weggedeelte van het tegemoetkomende verkeer komen **mits het tegemoetkomende verkeer en het dwarsverkeer** niet in **gevaar gebracht of belemmerd worden.**

Toelichting: In tegenstelling tot de regel dat men bij het **inhalen** *vóór of op kruisingen en splitsingen niet mag komen op het weggedeelte bestemd voor het tegemoetkomende verkeer, mag men dit bij het* **voorbijgaan van stilstaande voertuigen, enz., wèl.** *Men neemt met dit voorbijgaan evenwel grote risico's op zich, want men mag nòch het tegemoetkomende nòch het* **dwarsverkeer (verkeer zowel van links als van rechts op de kruisende weg)** *belemmeren of in gevaar brengen. (Afbeelding 24).*

Politie en brandweer.

Nadert men motorrijtuigen van politie of brandweer **welke een tweetonige hoorn of een bel of een sirene in werking hebben** of komen deze achterop, dan dient men deze **vrije doorgang** te verlenen.

Toelichting: **Ziekenauto's** *(ambulances) mogen een drietonige hoorn voeren doch vallen niet onder deze uitzondering. Men geeft ze evenwel toch vrije doorgang uit beleefdheid.*

Inhalen en voorbijgaan van trams.

Het uitwijken voor en het inhalen van rijdende trams dient **rechts** te geschieden. (Zie in afbeelding 18 auto **c**).

Toelichting: Indien de breedte rechts tussen tram en voetpad niet voldoende is voor het inhalen, mogen uitsluitend bestuurders van motorrijtuigen links inhalen. Wordt links ingehaald dan zijn uiteraard alle bepalingen m.b.t. het inhalen van kracht (zie vorige bladzijde).

Indien de ruimte tussen tram en voetpad breed genoeg is om in te halen, doch deze ruimte is tijdelijk bezet door b.v. geparkeerde voertuigen, dan is links inhalen **niet** *toegestaan en moet men achter de tram blijven.*

Het bovenstaande is ook van toepassing op het voorbijgaan van stilstaande trams.

Toelichting: Kunnen stilstaande trams aan de rechterzijde voorbij gereden worden, dan dient dit zodanig te geschieden, dat geen gevaar ontstaat voor in- en uitstappende reizigers. Aanbevolen wordt steeds even te stoppen tot de uitstappende passagiers het voetpad hebben bereikt.

Ook het voorbijrijden van vluchtheuvels waarop tram- of buspassagiers staan, dient met grote omzichtigheid te geschieden.

RICHTING VERANDEREN.

Een bestuurder die van richting wil veranderen, is verplicht dit voornemen **tijdig** en **duidelijk** kenbaar te maken.
Hij mag niet van richting veranderen, indien daardoor het **tegemoetkomende verkeer** en/of het verkeer, dat zich **naast** of **achter** hem bevindt, in gevaar wordt gebracht.

Toelichting: het bovenstaande houdt in, dat hij, die van richting wenst te veranderen, zich eerst zorgvuldig ervan dient te overtuigen of zowel het tegemoetkomende als het achteropkomende verkeer, alsmede het verkeer dat zich links of rechts naast hem bevindt, door deze handeling niet gehinderd wordt. Eerst **daarna** *steke men de richtingaanwijzer uit en kieze men de juiste plaats op de rijbaan.*

Indien men op **kruisingen en splitsingen linksaf** wil slaan, **moet** de **bestuurder van een motorrijtuig** zich eerst ervan overtuigen dat dit zonder gevaar voor het achteropkomende verkeer kan geschieden en is hij verplicht zich vervolgens, ná de richtingaanwijzer te hebben uitgestoken, **tijdig** naar de linkerzijde, van zijn weggedeelte te begeven en dit gedeelte tot de kruising te berijden om daarna zo mogelijk in een vloeiende lijn naar de rechterzijde van de kruisende weg te rijden. (Afb. 23 en 25).

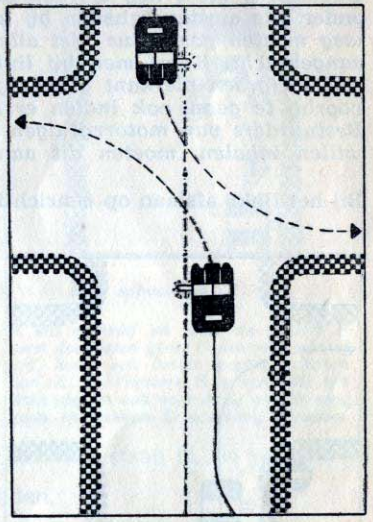

Afbeelding 25
Twee motorrijtuigen uit tegengestelde richting gaan beide linksaf. Op boven afgebeeld kruisingsvlak voor elkaar langs, hetgeen in dit geval de juiste rijwijze is.
Zie ook pag. 32 onder punt 5.

Toelichting: Hij die links afslaat moet dus achtereenvolgens de volgende handelingen uitvoeren:

1. *Opletten op het achteropkomende verkeer en het verkeer dat zich eventueel links naast hem bevindt (door achteruitkijkspiegel en linkerbuitenspiegel).*
2. *Indien het in 1. genoemde verkeer het linksafslaan toelaat, de richtingsaanwijzer uitsteken.*
3. *Zo snel mogelijk naar de as van de weg gaan.*
4. *Dit gedeelte blijven berijden tot de kruising.*

5. *Van het opstelpunt vóór de kruising, na voldaan te hebben aan de voorrangsverplichtingen, in vloeiende lijn, blijvende binnen het denkbeeldige middelpunt van de kruising, rijden naar de rechterzijde van de kruisende weg. (Afbeeldingen 23 en 25). Deze wijze van rijden is evenwel niet mogelijk, indien men door binnen het denkbeeldige middelpunt te rijden op de linkerzijde van de kruisende weg zou terecht komen, b.v. in geval van een klein of bijzonder gevormd kruisingsvlak of een kruispunt in een weg met gescheiden rijbanen. (afbeelding 27).*

Opgemerkt moet nog worden dat **bestuurders van motorrijtuigen onder alle omstandigheden** *bij het linksafslaan naar de as van de weg moeten gaan, dus niet alleen als er vakken op de weg zijn aangebracht. Komt men bij linksafslaan een verkeersheuvel met zuil 73 (groen vierkant glas) tegen dan dient men deze zuil links voorbij te gaan, ook indien er links tramrails liggen (zie afb. 3). Bestuurders van motorrijtuigen die een linksafslaand motorrijtuig willen inhalen, moeten dit aan de rechterzijde doen. (Afb. 23).*

Bij het links afslaan op éénrichtingswegen moeten bestuurders van

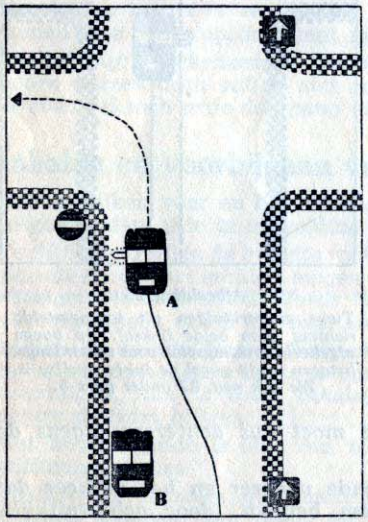

Afbeelding 26
Eénrichtingsweg. A moet bij het linksafslaan geheel naar links gaan. B mag links parkeren. Op deze weg mag men niet keren en niet achteruit rijden.

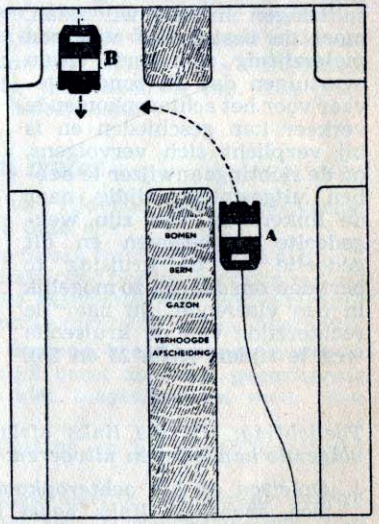

Afbeelding 27
Gescheiden rijbanen. A moet bij het linksafslaan geheel naar links gaan. B is tegemoetkomend verkeer voor A. A moet dus voorrang verlenen. A gaat nu om het middelpunt heen.

motorrijtuigen geheel naar de linkerzijde van de weg gaan (voorsorteren). (Afbeelding 26).

Bij het linksafslaan op rijbanen welke gescheiden zijn door gazon, bomenrijen, enz. moeten bestuurders van motorrijtuigen naar de linkerzijde van hun rijbaan gaan (voorsorteren) mits althans aan de andere zijde niet bord 43 is geplaatst. (Afbeelding 27).

Bij het rechtsafslaan moet men het naast zich rijdende verkeer dat rechtdoor wil gaan of rechtsaf wil slaan, laten doorgaan. (Afb. 28).

Rechterbochten dienen zodanig te worden uitgevoerd, dat men daarbij, zowel op de weg waar men uitkomt, als op de weg welke men inrijdt, **geheel rechts op de rijbaan blijft.**

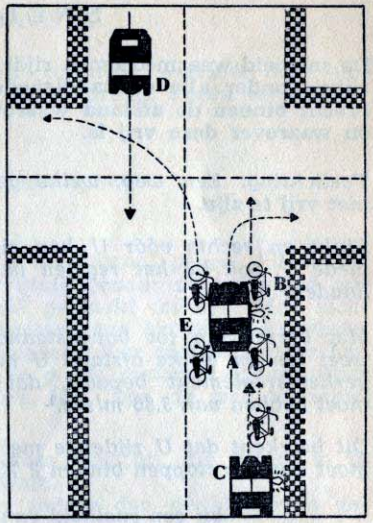

Afbeelding 28
A wil rechtsaf en moet de fietsers B eerst door laten gaan. C die ook rechtsaf wil, heeft een betere positie gekozen dan A. De fietsers E mogen bij het links afslaan ook naar de as van de weg gaan en moeten D voorrang verlenen.

Het is verboden:

- op een weg te keren;
- links te stoppen (althans waar dit toegestaan is, zie pag. 36) of
- een links gelegen inrit in te rijden,

indien daardoor **het overige verkeer wordt gehinderd.**

Toelichting: Bij alle bovengenoemde handelingen is er sprake van richtingverandering en dient derhalve tijdig de richting aangegeven te worden.

Bij het inrijden van een linksgelegen inrit mag nimmer het overige verkeer (achteropkomend, links naastrijdend en tegemoetkomend) worden gehinderd. Kan, op zeer drukke verkeerswegen, de handeling zonder hinderen niet worden uitgevoerd, **dan dient men om te rijden en de inrit van rechts te naderen.** *Vóór het inrijden van een linksgelegen inrit mag in geen geval worden voorgesorteerd.*

Opgemerkt dient nog te worden dat slechts in 3 gevallen links van de weg mag worden gestopt. (Zie pag. 36).

SNELHEID.

De snelheid waarmede men rijdt moet zodanig zijn dat het motorrijtuig **onder alle omstandigheden** tot stilstand kan worden gebracht **binnen de afstand waarover de weg kan worden overzien en waarover deze vrij is.**

Toelichting: Een weg, welke geheel te overzien is, behoeft nog niet **vrij** *te* **zijn.**

Links en rechts vóór U kan zich nog verkeer bevinden, waarmede U, ook bij het regelen van Uw snelheid, rekening hebt te houden.

Met betrekking tot bovenstaande regel is het goed dat U ook weet binnen welke afstand U moet kunnen stoppen. Het Wegenverkeersreglement bepaalt, dat de voetrem een remvertraging moet hebben van 3.86 m/sec.²

Dit betekent dat U rijdende met een snelheid van 20 km per uur moet kunnen stoppen binnen 2 × 2 of 4 m.

bij een snelheid van	*30 km*	*binnen*	*9 m.*
„ „ „	*„ 60 „*	*„*	*36 „*
„ „ „	*„ 80 „*	*„*	*64 „*
	enz.		

Als regel is de remvertraging van een 4-wielig motorrijtuig groter dan 3.86 m/sec.² en kan dus binnen een kortere afstand worden gestopt als hierboven weergegeven. Laat de vertraging van de voetrem dan ook controleren opdat U weet welke afstand U bij een bepaalde snelheid nodig hebt om tot stilstand te komen.

Binnen de bebouwde kom is voor **alle** motorrijtuigen een maximum snelheid van 50 km per uur van kracht. Voor sommige wegen **binnen de bebouwde kom** (meestal invalswegen) kan een maximum snelheid van 70 km per uur worden toegestaan.

De beperking van de snelheid binnen de bebouwde kom begint daar waar borden zulks aangeven. Het eerste bord „50 km" is als regel bevestigd onder het blauwe plaatsnaambord. Na dit bord geldt dus de maximum snelheid van 50 km per uur, ook als dit verder niet door een bord „50 km" is aangegeven. Indien geen maximum snelheid meer van kracht is, dus bij het uitrijden van de bebouwde kom, wordt dit aangegeven door een rond bord waarop „50" is doorgestreept. Alleen die wegen waarop een hogere maximum snelheid van toepassing is worden aangeduid met een bord waarop „maximum 70 km toegestaan" is vermeld. Slechts voor die weg is dan het hogere maximum van kracht. Voor alle andere wegen binnen die bebouwde kom blijft het maximum 50 km per uur.

SIGNALEN.

Bestuurders van motorrijtuigen zijn verplicht, wanneer door hun nadering voor een weggebruiker gevaar dreigt, **alléén ter afwending van dit gevaar:**

bij dag een geluidssignaal, en
bij nacht een geluidssignaal of knippersignaal

te geven.

Toelichting: Deze bepaling beperkt het signaal geven. Alléén indien de nadering van een motorrijtuig gevaar voor iemand oplevert, mag van de claxon gebruik gemaakt worden. Men moet evenwel zijn snelheid zodanig aanpassen aan het overige verkeer, dat men door zijn nadering een weggebruiker niet in gevaar **kan** *brengen. Deze rijwijze kenmerkt de goede motorrijtuigbestuurder en deze gebruikt de claxon zelden. Het „van de weg toeteren" kenmerkt de slechte automobilist.*

Uitsluitend **buiten de bebouwde kom** mag hij, die wenst in te halen **bij dag** een geluidssignaal geven.
Het geven van geluidssignalen in andere dan de hierboven genoemde gevallen **is verboden.**

Het geven van deze signalen moet zo kort mogelijk duren.

STOPPEN, STILSTAAN EN OPSTELLEN.

De bestuurder is **verplicht** het voornemen om te **stoppen** of **plotseling snelheid te verminderen, tijdig** en op **duidelijk zichtbare wijze** kenbaar te maken, hetzij door het doen ontsteken van een stoplicht (4-wielige), hetzij door met de arm gegeven tekens, die duidelijk voor het achteropkomende verkeer zichtbaar zijn (2- en 3-wielige beneden 400 kg.).

Het stoppen dient zodanig te geschieden dat het **overige verkeer niet gehinderd wordt.**

Daar waar het verkeer **moet stilhouden** (b.v. vóór een verkeerslicht, of door een teken van een verkeersregelaar of voor een geopende brug), is de bestuurder verplicht zich met zijn motorrijtuig op te stellen in **volgorde van aankomst** op de **voor hem bestemde rijbaan** of **het voor hem bestemde pad.**

Toelichting: Zij die linksaf wensen te gaan moeten zich dus opstellen tegen de as van de weg, zij die rechtdoor of rechtsaf wensen te gaan rechts naast deze. Het langzame verkeer geheel rechts. Het langzame verkeer dat linksaf wil gaan **mag** *zich ook tegen de as van de weg opstellen. Zijn er door middel van op*

de weg geschilderde vakken aanwijzingen gegeven dan **volge** *men deze zonder meer op, ook als zij afwijken van de wettelijke bepalingen.*

Het is **verboden** voertuigen tot **stilstand te brengen:**

1. zodanig dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer meer dan nodig in gevaar wordt gebracht of belemmerd wordt;
2. anders dan op daarvoor aangewezen weggedeelten (b.v. parkeerhavens), indien deze rechts van de weg zijn gelegen en indien deze niet aanwezig zijn anders dan aan de uiterste rechterzijde van rijbaan of pad;
3. daar waar uit borden blijkt dat het verboden is;
4. op rijwiel- en voetpaden;
5. op een brug, op een viaduct, in een onderdoorgang;
6. in of nabij een onoverzichtelijke bocht of op of nabij het hoogste punt van een helling waar het uitzicht voor het overige verkeer wordt belemmerd;
7. naast of binnen 5 meter van een verkeersheuvel, tenzij de breedte van de rijbaan naast de verkeersheuvel ten minste 6 m bedraagt;
8. binnen 12 m van een bushalte;
9. op de middenbaan of één der middenbanen van drie of meer naast elkaar gelegen rijbanen;
10. op aangeduide oversteekplaatsen voor wielrijders, op een voetgangersoversteekplaats en binnen een afstand van 5 meter vóór deze plaatsen;
11. binnen 10 m van het hoekpunt bij een kruising of splitsing van wegen.

Links van de **weg stilstaan** is toegestaan:

1. op wegen met éénrichtingverkeer (tenzij uit stop- of wachtverbodsborden blijkt dat dit verboden is); (zie afbeelding 26);
2. indien aan de rechterzijde van de rijbaan, spoor- of tramrails liggen;
3. op wegen waar, voor de rechterzijde, een stop- of wachtverbod bestaat.

Wachten (Parkeren).

Het is verboden voertuigen te doen of te laten staan:

a. op plaatsen waar dit door een wachtverbod (parkeerverbod) is aangegeven;
b. voor een uitrit;
c. op invoeg- en uitrijstroken bij aansluitingen van wegen.

Toelichting: Op de plaatsen genoemd onder a. en b. mag men **niet tot stilstand komen,** *tenzij dit geschiedt voor het* **onmiddellijk in- of uitstappen van passagiers** of **onmiddellijk laden en lossen van goederen.**

Het is de bestuurder van een motorrijtuig verboden dit **zonder voldoende toezicht** op de weg te laten staan, anders dan met **in rust zijnde motor.**

VoetgangersOversteekPlaatsen

zijn kenbaar aan, vóór deze oversteekplaatsen aan weerszijden van de rijbaan voor de zebra geplaatste **zwart-wit geringde** palen waarop een **oranjekleurige bol,** welke een knipperend licht uitstraalt (verder te noemen v.o.p.).

Bestuurders van **voertuigen** en **trams** dienen een als hierboven aangeduide v.o.p. met matige snelheid te naderen en het door hen bestuurde zo nodig tot stilstand te brengen voordat de v.o.p. bereikt is.

Zij mogen een v.o.p. slechts op zodanige wijze oprijden en kruisen, dat zij daarbij de voetganger, die zich op de v.o.p. bevindt, **niet hinderen.**

Het is bestuurders van voertuigen en trams verboden een voertuig dat, of een tram die voor een v.o.p. stilstaat, voorbij te rijden.

Dit verbod geldt niet voor de bestuurder van een voertuig of tram, die zich genoegzaam ervan heeft overtuigd, dat hij kan doorrijden zonder een van de v.o.p. gebruik makende voetganger te hinderen.

Wordt ter plaatse van de voetgangersoversteekplaats het verkeer **door middel van lichtsignalen of door een verkeersregelaar** geregeld, dan mogen bestuurders van voertuigen en bestuurders van trams de v.o.p. slechts op zodanige wijze oprijden en kruisen, dat zij de voetganger, die zich op de v.o.p. bevindt, **niet in gevaar brengen.**

De bovenstaande bepalingen gelden, met uitzondering van de plaatsen waar het verkeer door lichtsignalen of een verkeersregelaar geregeld wordt, **niet** voor bestuurders van motorrijtuigen ten dienste van politie of brandweer voorzover zij gebruik maken van een tweetonige hoorn, een bel of een sirene en bestuurders van

motorrijtuigen, welke kennelijk en uitsluitend zijn ingericht voor ziekenvervoer, voorzover zij gebruik maken van een drietonige hoorn en voor bestuurders van voertuigen, welke deel uitmaken van een uitvaartstoet of van een militaire colonne.

Toelichting: In het kort komt het bovenstaande hierop neer, dat bestuurders van voertuigen (o.a. motorrijtuigen en rijwielen) en bestuurders van trams de door in werking zijnde oranje knipperbollen aangeduide v.o.p. zodanig dienen te naderen, dat zij onder alle omstandigheden voor de v.o.p. tot stilstand kunnen komen en dat zij bij het oprijden en kruisen van de v.o.p. (bij dit kruisen dient men vooral te denken aan links- en rechtsafslaan) de zich op de v.o.p. bevindende voetgangers niet mogen **hinderen.**

Bij een z.g. geregeld kruispunt (verkeerslichten) waar de knipperbol wel aanwezig is, doch dan **niet** *in werking is, mogen genoemde bestuurders, indien het teken „doorrijden" is gegeven, zich nog op de v.o.p.'s bevindende voetgangers niet in* **gevaar brengen.** *(Hetzelfde is het geval indien een verkeersagent ter plaatse het verkeer regelt; de bol blijft dan evenwel knipperen). Men denke hierbij vooral aan de voetgangers op de v.o.p. voor het motorrijtuig, die nog op het laatste ogenblik, voordat het teken „doorrijden" werd gegeven, trachten over te steken en de v.o.p. nog niet verlaten hebben en nà het oprijden van de voertuigen bij rechts en linksafslaan aan de voetgangers, die gebruik maken van de v.o.p. voor de, in de zijstraat tot stilstand gekomen voertuigen.*

Opgemerkt moge nog worden, dat de tram m.b.t. deze voorschriften geen bijzondere rechten heeft en dat de ziekenauto, mits gebruik makende van de drietonige hoorn in de groep „bevoorrechten", althans voor de v.o.p.-voorschriften, is opgenomen.

Voetgangers *hebben m.b.t. de v.o.p. niet alleen rechten, doch ook plichten. Wanneer de knipperbol „werkt" mogen zij de v.o.p. bij de nadering van een voertuig of tram* **niet** *betreden, indien het voertuig of de tram reeds zo dicht genaderd is, dat de bestuurder daarvan redelijkerwijs geacht moet worden in de onmogelijkheid te verkeren het voertuig of de tram vóór de v.o.p. tot stilstand te brengen.*
Wordt ter plaatse van de v.o.p. het verkeer door lichtsignalen of verkeersregelaars geregeld, dan mogen zij de v.o.p. eerst betreden, nadat het door hen te kruisen verkeer tot stilstand is gekomen, dan wel aan dit verkeer een stopteken is gegeven. Zij mogen de v.o.p. niet betreden, indien een der bevoorrechte categorieën nadert.

Daarenboven mogen voetgangers binnen een afstand van 50 m van een door een oranje knipperbol aangeduide v.o.p. de rijbaan **niet** *oversteken, tenzij het verkeer op rijbaan of rijwielpad* **niet gehinderd** *kan worden of om zich van of naar een openbaar middel van vervoer te begeven naar of van het dichtstbijzijnde voetpad.*

AANVULLENDE EISEN

Voor candidaten voor rijbewijs C-E en D-E.

Ook alle andere verkeersvoorschriften alsmede de betekenis der borden worden tijdens het CE-DE examen gevraagd.
Bestudeer deze dus ook goed!

Onder toezicht besturen.

Indien voor het bestuderen van een motorrijtuig een rijbewijs C-E of D-E is vereist, dient degene die een zodanig motorrijtuig onder toezicht bestuurt in het bezit te zijn van een geldig rijbewijs B-E. (Vóór het rijexamen dient dit **rijbewijs B-E** getoond te worden, niet dus het rijvaardigheidsbewijs.)

Voertuig.

Het is verboden met een motorrijtuig méér dan één aanhangwagen voort te bewegen of indien het motorrijtuig bestaat uit een samenstel van trekker en oplegger, daarmede een aanhangwagen voort te bewegen.

Een samenstel van trekker en oplegger mag niet langer zijn dan **14 m.**

Een motorrijtuig met daarachter gekoppelde aanhangwagen mag niet langer zijn dan **18 m.**

Een motorrijtuig ingericht voor het vervoer van meer dan 8 personen (zonder bestuurder) en motorrijtuigen en aanhangwagens met 3 of meer assen mogen niet langer zijn dan **11 m.**

Indien een motorrijtuig wordt gebezigd voor het vervoer van vee, moet in het kentekenbewijs zijn vermeld, dat het voertuig voor dit vervoer mag worden gebezigd, terwijl op het voertuig de bestemming voor dit vervoer moet zijn aangeduid.

De reminrichting van aanhangwagens moet:

a. in werking treden door bediening van de bedrijfsrem van het trekkende motorrijtuig;

b. minstens 2 wielen remmen.

Maximum snelheid.

Voor de volgende motorrijtuigen zijn maximum snelheden vastgesteld:

a. autobussen met een wieldruk groter dan 2400 kg: **75 km per uur;**

b. vrachtauto's met een wieldruk groter dan 2400 kg: **60 km per uur;**

c. een motorrijtuig met een aanhangwagen met een wieldruk groter dan 375 kg: **60 km per uur;**

d. een motorrijtuig of aanhangwagen waarvan enig wiel voorzien is van een cushionband: **20 km per uur;**

e. voor een motorrijtuig of aanhangwagen waarvan enig wiel voorzien is van een massieve band: **12 km per uur;**

f. vrachtauto's met vooruitstekende of achteruitstekende lading: **40 km per uur;** indien zij van richting veranderen: **6 km per uur;**

g. rijwielen met hulpmotor: **40 km per uur;** binnen de bebouwde kom **30 km per uur.**

h. linksrijdende motorrijtuigen welke werkzaamheden ten behoeve van de weg uitvoeren of vaartuigen jagen: **6 km per uur.**

Motorrijtuigen, welke een kermiswagen, circuswagen of gesloten verhuiswagen voortbewegen, mogen niet harder rijden dan **6 km per uur,** tenzij de getrokken wagen op de speciaal voorgeschreven wijze kan worden geremd. In dat geval bedraagt de maximum toegelaten snelheid **12 km per uur.**

Lading.

De lading mag slechts **voor** of **achter** het voertuig uitsteken, indien:

a. deze alleen bestaat uit voorwerpen van langgerekte vorm, die niet kunnen kantelen of verschuiven, de stabiliteit van het voertuig niet in gevaar brengen en niet in aanraking kunnen komen met het wegdek;

b. bij motorrijtuigen en meerassige aanhangwagens de lading niet meer dan 5 m achter de achteras uitsteekt en bij één assige aanhangwagens niet meer dan 2 m achter de as uitsteekt;

c. de vooruitstekende lading bij motorrijtuigen niet meer dan 3,50 m vóór de achterzijde van het stuurwiel uitsteekt;

d. aan de uiterste voorzijde van vooruitstekende en aan de uiterste achterzijde van achteruitstekende lading bij dag een rode vlag met zijden van tenminste 40 cm aan de uiteinden van één gespannen zijde is bevestigd en bij nacht één naar alle zijden licht uitstralende lantaarn, welk licht wit moet zijn, indien de lantaarn aan de voorzijde en rood, indien de lantaarn aan de achterzijde is bevestigd.

De lading van aanhangwagens mag niet aan de voorzijde uitsteken.

Het is gewenst dat automobilisten en motorrijders ook onderstaande bepalingen kennen.

VOETGANGERS.

Voetgangers zijn verplicht van de voetpaden gebruik te maken.

Zij mogen:

- bij afwezigheid van een voetpad of van een rijwielpad van de rijbaan gebruik maken (**binnen de bebouwde kom** dienen zij dan op een der uiterste zijden van de rijbaan en **buiten de bebouwde kom** op de uiterste linkerzijde van de voor hen linker rijbaan te lopen);
- rijbanen en rijwielpaden slechts haaks oversteken;
- niet blijven stilstaan op en nabij kruisingen en splitsingen van wegen, indien daardoor het verkeer wordt belemmerd of in gevaar gebracht.

Marscolonnes, onder leiding van een minstens 16-jarige, mogen van de rijbanen gebruik maken (niet van autowegen).

De marscolonne mag, de leider medegerekend, ten hoogste 3 personen breed en 30 personen lang zijn, zij moeten in gesloten verband lopen en de gedragsregels voor onbespannen wagens volgen; bij nacht moet een naar alle zijden wit of geel licht uitstralende lantaarn vóór de colonne en een naar alle zijden rood licht uitstralende lantaarn achter de colonne worden meegevoerd.
Voor militairen gelden andere voorschriften.

WIELRIJDERS.

Het is de bestuurders van rijwielen verboden:

- zich door een ander voertuig dan een rijwiel of deszelfs bestuurder of door een tram te doen of te laten voortbewegen;
- te rijden zonder het stuur met ten minste één hand vast te houden;
- gedurende het rijden de voeten niet op de trappers te houden;
- meer dan één dier te geleiden;
- een kruiwagen, kinderwagen of dergelijk klein voertuig voort te bewegen met uitzondering van een aan het rijwiel vast verbonden zij- of achterspanwagen;
- op rijbanen of rijwielpaden een rijwiel te plaatsen.

Zij **mogen:**

- slechts met tweeën naast elkander rijden indien de veiligheid van het verkeer niet in gevaar wordt gebracht;
- bij linksafslaan naar de linkerzijde van de rechterweghelft gaan.

Zij **moeten:**

- indien door hun nadering gevaar dreigt een belsignaal geven;
- van de verplichte rijwielpaden gebruik maken.

HAAGSCHE DRUKKERIJ